

ת"פ 28084/10/17 - מדינת ישראל נגד שלמה שורץ, שרון וייס

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 28084-10-17 מדינת ישראל נ' שורץ ואח'

לפני כבוד השופטת פנינה נויבירט
המאשימה: מדינת ישראל
נגד

הנאשמים: 1. שלמה שורץ
2. שרון וייס

החלטה

לפני בקשות מטעם הנאשמים לביטול האישומים נגדם, אשר הועלו במסגרת טענות מקדמיות, טרם מענה לכתב האישום.

הנאשמים טוענים לביטול האישום הראשון נגדם בגין התיישנות העבירה מושא האישום הראשון, בהתאם להוראות סעיף 149(8) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ").

בנוסף, טוען הנאשם 1 (להלן: "הנאשם") לביטול האישומים נגדו בשל קיומה של "הגנה מן הצדק", בהתאם להוראות סעיף 149(10) לחסד"פ. לדבריו במקרה זה עומדת לו הגנת התיישנות מן הצדק, הגנה מן הצדק בשל אכיפה בדרנית ופגיעה בזכויות הנאשם היורדת לשורשו של הליך.

הנאשמת 2 (להלן: "הנאשמת") טוענת אף היא לקיומה של "הגנה מן הצדק", ומפנה לכשלים בניהול ההליך. לטענתה, נחקרה בידי יחידה שאינה מוסמכת לחקור עבירות לפי חוק העונשין, ללא אזהרה בגין עבירה של קבלת דבר במרמה, ומבלי שתהיה מודעת לחשדות המיוחסים לה. בכך נשללה ממנה הזכות להליך פלילי הוגן. עוד טוענת הנאשמת להפרת הבטחה שלטונית שניתנה לה לסגירת ההליכים הפליליים בעניינה. זאת בשל תשלום כופר חלף קיומו של הליך פלילי בגין עבירת המס שיוחסה לה. הסתמכותה של הנאשמת על הבטחה זו היתה לגיטימית, המאשימה לא עדכנה הנאשמת בכך שאין בתשלום הכופר כדי למנוע הגשת כתב אישום נגדה, ובדיעבד הוסבו לנאשמת נזקים חמורים בגין הסתמכות זאת. בנוסף, טוענת הנאשמת לדיבור בשני קולות, עת מחד גיסא מיוחסת לה התחזות כבעלת מגרש לא לה במסגרת האישום הראשון, ומאידך גיסא נגבה ממנה כופר בגין עבירת מס המיוחסת לה בעלות באותו המגרש.

רקע כללי:

עמוד 1

נגד הנאשמים הוגש כתב אישום. באישום הראשון הואשמו הנאשמים בקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 יחד עם סעיף 29 לחוק. באישום השני הואשם הנאשם בשימוש בכל מרמה, ערמה או תחבולה במטרה להתחמק ממס או לעזור לאחר להתחמק ממס לפי סעיף 98(ג2)(4) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963.

תמצית עובדות האישום הראשון (נגד שני הנאשמים)

בעובדות האישום הראשון נטען כדלקמן:

1. בתקופה הרלוונטית לכתב האישום היה הנאשם יושב ראש ועד האגודה השיתופית וכן חבר המועצה האזורית חבל מודיעין. בנוסף, היה הנאשם בעל זכויות בנחלה במושב מזור, המצוי בשטח שיפוטה של המועצה האזורית חבל מודיעין (להלן: "המושב").
2. הנאשמת היא בתם של בעלי זכויות בנחלה במושב, וקרובת משפחתו של הנאשם. היא אינה בעלת זכויות בנחלה במושב.
3. הקרקעות בשטח המושב בבעלות מנהל מקרקעי ישראל (להלן: "המנהל"). המנהל הקצה קרקעות בשטח המושב למתיישבים חדשים במושב (להלן: "שטח ההרחבה"). כבעל זכויות בנחלה במושב, לא היה הנאשם זכאי לקבל זכויות חכירה במגרש בשטח ההרחבה, ואף לא היה זכאי שהמושב ימליץ למנהל להקצות לו מגרש בשטח ההרחבה. הנאשמת היתה זכאית לקבלת זכויות חכירה במגרש בשטח ההרחבה, וכן לקבלת המלצת המושב למנהל להקצאת מגרש כאמור.
4. הנאשמים קשרו לכאורה קשר לרמות את המנהל, כך שהנאשמת תוצג למנהל כמבקשת לקבל מגרש בשטח ההרחבה (להלן: "המגרש"), אף כי בפועל, הזכויות שתתקבלנה במגרש תהיינה שייכות לנאשם.
5. בכתב האישום מפורטות פעולות שונות בהן נקטו הנאשמים לשם קידום מטרותיהם. בכלל זה, ביום 25.7.05 חתמה הנאשמת על תצהיר לפיו אינה בעלת זכויות בנחלה או בכל מתחם מגורים במושב או במושב אחר. ביום 5.8.05, בעקבות פעילות הנאשם, המליץ המושב למנהל להחכיר לנאשמת את המגרש. ביום 5.8.05 ניתנה הצהרת שני מורשי חתימה של האגודה השיתופית כי המלצת האגודה להחכיר המגרש לנאשמת ניתנה על יסוד החלטות שהתקבלו על ידי מוסדות האגודה כחוק, בהתאם לתקנון האגודה. ביום 8.9.06 החתים הנאשם את הנאשמת על יפוי כוח כללי בקשר עם רכישת הזכויות במגרש. בעקבות פעולותיהם של הנאשמים אישר המנהל ביום 25.12.06 את הבקשה להקצות לנאשמת את המגרש. ביום 31.12.06 חתמה הנאשמת על הסכם פיתוח עם המנהל לפיו קיבלה הנאשמת זכויות במגרש בתמורה לתשלום דמי חכירה מהוונים בסך של 562,000 ₪. ביום 23.10.10 חתמה הנאשמת על חוזה חכירה עם המנהל לפיו החכיר המנהל את המגרש לנאשמת מיום 25.12.06 ועד ליום 24.12.55.

תמצית עובדות האישום השני (נגד הנאשם בלבד)

בעובדות האישום השני נטען כדלקמן:

1. בשנת 2009 פעל הנאשם למכירת המגרש. הנאשם איתר, באמצעות מתווך, רוכשים פוטנציאליים, והציג עצמו בפניהם כמופנה כוחה של הנאשמת לצורך המכירה.
2. על אף שאלה היו מעוניינים ברכישת מגרש ריק למטרת בניית בית מגורים, הגיעו הצדדים להסכמה כי מכירת המגרש תידחה עד להצבת מבנה יביל על המגרש, על מנת לאפשר לנאשם ליהנות מפטור ממס שבח מקרקעין הניתן במכירת דירת מגורים מזכה.
3. הרוכשים חתמו על הצעה בלתי חוזרת לרכוש מהנאשמת "בית", אותו תבנה על המגרש (להלן: "הסכם האופציה"). הרוכשים שילמו ביום 20.12.09 מקדמה בהמחאה לפקודת הנאשם.
4. כחודש לאחר מכן, ביום 17.1.10 רכש הנאשם שני מבנים יבילים, הציבם על המגרש באופן זמני, וחיבר להם ממ"ד יביל. לאחר קבלת טופס 4, חתמה הנאשמת על חוזה עם הרוכשים למכירת המגרש. בחוזה המכירה הוצגה הנאשמת כמוכרת.
5. מספר שבועות לאחר מכן, כפי שסוכם מראש עם הרוכשים, פונה המבנה היביל מהמגרש על ידי הנאשם ומוקם כתוספת לביתו וכמבנה נוסף בחצרו. אחר זאת, הוגש לרשויות מיסוי מקרקעין טופס דיווח מס' 7000 אשר נחתם על ידי הנאשמת והרוכשים, במסגרתו הוצהר על מכירת דירת מגורים מזכה פטורה ובקשת פטור ממס שבח בגינה. בניגוד למוצג בו, הלכה למעשה לא נמכרה "דירת מגורים מזכה", אלא נמכר מגרש. המבנה היביל שעמד על המגרש לא בא בגדר "דירת מגורים מזכה", תמורת חוזה המכירה ניתנה עבור המגרש ללא המבנה היביל שנותר ברשות הנאשם לאחר ההתקשרות. הנאשם אף דיווח כי במגרש אין זכויות בנייה שלא נוצלו, בעוד בפועל היו במגרש זכויות בנייה שלא נוצלו. כמו כן דבר הסכם האופציה שנחתם אף הוא לא דווח.

דין והכרעה

הנאשמים טוענים להתיישנות העבירה מושא האישום הראשון, וכן לקיומה של "הגנה מן הצדק". אבחן טענותיהם אחת לאחת.

התיישנות העבירה מושא האישום הראשון

באישום הראשון מואשמים הנאשמים בעבירת פשע בגין קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 ולפי סעיף 29 לחוק העונשין. לטענת הנאשמים העבירה מושא האישום הראשון התיישנה מחמת העובדה שחלפו למעלה מעשר שנים ממועד ביצועה ועד למועד הגשת כתב האישום בגינה, בהיעדר אירוע מנתק. קודם לבחינת טענתם זו אדרש עמוד 3

למועד ביצוע העבירה מושא האישום הראשון.

מועד ביצוע העבירה מושא האישום הראשון

לטענת המאשימה, המסכת העובדתית המגבשת את יסודות העבירה מושא האישום הראשון נמשכה על פני תקופה, עד לחתימה על הסכם הפיתוח בין המנהל והנאשמת ביום 31.12.06. החתימה על הסכם הפיתוח השלימה את היסוד העובדתי הנדרש בעבירה התוצאתית מושא האישום הראשון. על כן לצורך חישוב תקופת ההתיישנות יש לראות ביום 31.12.06 כמועד השלמת ביצוע העבירה.

מנגד, טוענת הנאשמת, כי בשל העובדה כי באישום הראשון מואשמים הנאשמים בקבלת דבר במרמה, יש לראות במועד המלצת המושב למנהל להחכרת המגרש כאמור, ה- 5.8.05, כמועד ביצוע העבירה לצרכי התיישנות.

איני מקבלת טענתה זו של הנאשמת. המסכת העובדתית המגבשת את יסודות העבירה מושא האישום הראשון מתפרסת על פני רצף אירועים. תחילתם בחתימת תצהיר על ידי הנאשמת כמועמדת לחכירת המגרש ביום 25.7.05, וסופם בחתימת הנאשמת על הסכם פיתוח עם המנהל ביום 31.12.06, במסגרתו הוענקו לנאשמת זכויות במגרש - זכויות אשר המאשימה טוענת במסגרת האישום הראשון כי הנאשמים קיבלו במרמה. חתימת הסכם הפיתוח משלימה, איפוא, את היסוד העובדתי הנדרש בעבירה תוצאתית זו של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. על כן יש לראות ביום 31.12.06 כמועד השלמת ביצוע העבירה (וראו לעניין זה: ש"ז פלר, יסודות דיני עונשין (כרך א, תשמ"ד) בעמ' 453).

התיישנות העבירה מושא האישום הראשון

בהתאם להוראות סעיף 9(א)(2) לחסד"פ, אין להעמיד אדם לדין בגין עבירת פשע אם חלפו עשר שנים מיום ביצועה, ובלשון הסעיף:

9(א) באין הוראה אחרת לענין זה בחוק אחר, אין להעמיד אדם לדין בשל עבירה אם עברו מיום ביצועה ...

(2) בפשע אחר - עשר שנים;

רק חקירה על פי חיקוק שנערכה לגבי העבירה או הגשת כתב אישום מפסיקים את מירוח ההתיישנות, כעולה מלשון סעיף 9(ג) לחסד"פ, כדלקמן:

9(ג) בפשע או בעוון אשר תוך התקופות האמורות בסעיף קטן (א) נערכה לגביהם חקירה על פי

חיקוק או הוגש כתב אישום או התקיים הליך מטעם בית המשפט, יתחיל מנין התקופות מיום ההליך האחרון בחקירה או מיום הגשת כתב האישום או מיום ההליך האחרון מטעם בית המשפט, הכל לפי המאוחר יותר.

על מנת שפעולת חקירה תבוא בגדרה של "חקירה על פי חיקוק" המהווה אירוע מנתק המפסיק את מירוץ ההתיישנות כאמור, עליה להוות פעולה ממשית, "הליך רשמי", מהותי וענייני, כדי להכין תביעה פלילית העתידה לבוא (להבדיל מביור מוקדם או איסוף מידע גרידא, וראו, בין היתר בע"פ 347/07 פלוני נ' מדינת ישראל, (פורסם במאגרים, 18.11.2007), בעמ' 14 לפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן).

כאמור, מועד השלמת ביצוע העבירה מושא האישום הראשון הוא ה- 31.12.06. אין חולק, כי לא התבצעו פעולות חקירה ממשיות של העבירה מושא האישום קודם ליום 14.2.17, עם גביית עדותו במשטרה של עד התביעה (מספר 9) מר משה דיטקובסקי, וכתב האישום הוגש ביום 17.10.17. משמע שפעולות החקירה הממשיות של העבירה החלו למעלה מעשר שנים לאחר מועד ביצועה.

יודגש, כי הנאשמים מעולם לא נחקרו בחשד לביצוע העבירה מושא האישום הראשון. הנאשמים נחקרו אך ורק על ידי חוקרי רשות המסים בחשד לביצוע העבירה מושא האישום השני, לראשונה במהלך חודש פברואר 2013. גם לאחר חקירתם בידי חוקרי רשות המסים לא נחקרו הנאשמים בחשד לביצוע העבירה מושא האישום הראשון. כך שבשום שלב לא הוזהרו הנאשמים על ידי קיומה של חקירה משטרתית, כי עליהם להיות מוכנים להתגונן בפני עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

לטענת הנאשמים, משחלפו למעלה מעשר שנים ממועד ביצוע העבירה מושא האישום הראשון ועד לביצוע פעולת חקירה ממשית בחשד לה - התיישנה העבירה. לדבריהם, אין לראות בפעולות החקירה שבוצעו על ידי חוקרי רשות המסים משום "אירוע מנתק", המפסיק את מירוץ ההתיישנות של עבירה זו. זאת מאחר שסמכויות החקירה של חוקרי רשות המסים מוגבלות לביצוע חקירות לשם גילויין של עבירות על פקודת מס הכנסה ועל חוק מיסוי מקרקעין בלבד, כעולה מסעיף 227 לפקודת מס הכנסה ומסעיף 97 לחוק מיסוי מקרקעין. חוקרי רשות המסים כלל לא היו מוסמכים לחקור החשד לביצוע העבירה מושא האישום הראשון. הלכה למעשה חוקרי רשות המסים לא חקרו חשד זה בפועל, ואף לו היו חוקרים חשד זה - לא היה בחקירתם כדי לעצור את מירוץ ההתיישנות - בהיעדר סמכות לחקור כאמור.

המאשימה מסכימה, כי בהתאם להוראות סעיף 227 לפקודת מס הכנסה ולהוראות סעיף 97 לחוק מיסוי מקרקעין מוסמכים חוקרי רשות המסים לבצע פעולות חקירה לשם גילויין של עבירות על הפקודה ועל חוק מיסוי מקרקעין בלבד. עם זאת, טוענת המאשימה, כי במקרה דנן יש לראות בפעולות החקירה של חוקרי רשות המסים משום "חקירה על פי חיקוק" שנערכה לגבי העבירה מושא האישום הראשון, המהווה "אירוע מנתק", המפסיק את מירוץ ההתיישנות עבירה זו. לטענתה, חוקרי רשות המסים היו מוסמכים לחקור את עבירת המס אותה חקרו. החשד לביצוע העבירה מושא האישום הראשון התעורר אגב חקירת המסכת העובדתית של עבירות המס. חקירה זו התבצעה כחלק אינטגרלי ומתבקש של חקירת המס - בסמכות, ולא כתרגיל חקירה אסור. על כן יש לראות בפעולות החקירה האלה כפעולות שהפסיקו את ההתיישנות גם ביחס לעבירה מושא האישום הראשון. לדברי המאשימה, מאחר שהיתה משוכנעת כי די בהודעות שמסרו

הנאשמים במסגרת חקירתם על ידי חוקרי רשות המסים כדי לבסס ההאשמות נגדם בשני האישומים מושא כתב האישום, וכדי להוות "אירוע מנתק" למירוץ ההתיישנות של העבירה מושא האישום הראשון, בחרה שלא לחוקרם עוד בחשד לביצוע העבירה מושא האישום הראשון במשטרה, בהיעדר כל צורך.

לאחר עיון בנימוקי הבקשות ובתשובת המאשימה, הגעתי לכלל מסקנה כי העבירה מושא האישום הראשון התיישנה, וכי לא הוכח כי יש לראות בחקירת חוקרי רשות המסים משום "אירוע מנתק" של מירוץ ההתיישנות.

אחד מפסקי הדין המנחים בסוגיה, אליו מפנה אף המאשימה, ניתן בע"פ (מחוזי ת"א) 70773/03 מדינת ישראל מ"ס נתב"ג נ' חב' כרמל תעשיות חלפים בע"מ, (פורסם במאגרים, 14.4.2004) (להלן: "עניין כרמל"). בפסק דין זה נבחנה השאלה האם ניתן לראות בחקירה שביצעו חוקרי מס, אשר הוסמכו לחקור עבירות על פי פקודת המכס [נוסח חדש], משום "אירוע מנתק" העוצר את מירוץ ההתיישנות לגבי עבירות לפי חוק מס קניה (טובין ושירותים), תשי"ב-1952 וחוק מס ערך מוסף, תשל"ו-1975.

בעניין כרמל נפסק, כי חקירה שבוצעה בחשד לעבירה מסוימת יכולה להוות "אירוע מנתק" המפסיק את מירוץ ההתיישנות של עבירות אחרות, אף אם החקירה בוצעה בידי חוקרים שלא היו מוסמכים לכתחילה לחקור העבירות האחרות. זאת בכפוף לתנאים הבאים: ראשית, נדרש כי החקירה האמורה התבצעה מכוח חיקוק, על ידי חוקרים המוסמכים לחקור העבירה שנחקרה. שנית, נדרש כי הן העבירה אשר נחקרה (בסמכות) והן העבירות האחרות (שלכתחילה לא היתה לחוקרים סמכות לחקור) - נובעות כולן מאותה מסכת עובדתית. שלישית, נדרש כי העבירה אשר נחקרה והעבירות האחרות - שייכות ל"אותה משפחה", קרי לאותו תחום נחקר. באותו מקרה נקבע, כי אכן יש לראות בחקירה שבוצעה על ידי חוקרי המס שסמכותם הוגבלה לחקירת עבירות על פקודת המכס, משום "אירוע מנתק" של מירוץ ההתיישנות של עבירות על חוק מס קניה ועל חוק מס ערך מוסף.

אין חולק, כי במקרה שלפני החקירה בחשד לביצוע עבירת המס מושא האישום השני בוצעה בסמכות. ברם איני מתרשמת כי מתקיימים התנאים הנוספים הנדרשים לשם הכרה בפעולת חקירה זו כ"אירוע מנתק", קרי כי העבירות נובעות מאותה מסכת עובדתית ושייכות לאותה משפחה של עבירות, כפי שארחיב להלן.

העבירות מושא האישום הראשון והשני אינן נובעות מאותה מסכת עובדתית

כתנאי להכרה בחקירה כ"אירוע מנתק" נדרש כי הן העבירה שנחקרה והן העבירות הנוספות נובעות מאותה מסכת עובדתית, ובלשונה של כב' הנשיאה השופטת ברלינר כתוארה אז בעניין כרמל (שם, פסקה ד לפסק דינה):

"לשיטתי, למן הרגע שנפתחה חקירה כדין, ונוהלה על ידי חוקרים שהוסמכו לחקור בגין העבירות שיוחסו באותו שלב לחשוד פלוני, הרי כל העבירות הנוספות הכללות באותה מערכת עובדתית שנחקרה כדין, מצויות ב"מתחם הסיכון" של העברין והחקירה שנפתחה קוטעת את מירוץ ההתיישנות ביחס לכל עבירה העולה מאותה מסכת עובדתית ממש." (ההדגשות במקור)

כפי שהובהר בעניין כרמל, משמעות הדרישה כי מכלול העבירות נובעות מ"אותה מסכת עובדתית" היא כי אין כל הבדל בין העובדות מושא האישומים בגין העבירות השונות, וכי מדובר בזהות מוחלטת של העובדות, כדלקמן (שם):

"אני מדגישה שוב, כי גם בכתב האישום המתוקן בשנית לא שונו העובדות כהוא זה. עדיין העובדות נותרו אותן עובדות, כאשר הדבר היחיד שהתווסף הינו הוראות החיקוק על-פי החוקים שבמחלוקת."
(ההדגשות במקור)

ואכן, באותו מקרה נבעו הן העבירה שנחקרה (על פקודת המכס) והן העבירות הנוספות (על חוק מס קניה ועל חוק מס ערך מוסף) מאותה מסכת עובדתית שנחקרה. כתב האישום בגין מכלול העבירות נסוב על אותה מסכת עובדתית.

ברם במקרה שלפני עבירת המס שנחקרה, מושא האישום השני, והעבירה הנוספת, מושא האישום הראשון, נובעות ממסכות עובדתיות שונות בתכלית.

הנאשמים נחקרו בקשר לעבירה מושא האישום השני, בה מואשם הנאשם בלבד. מדובר בעבירה על סעיף 98(ג2)(4) לחוק מיסוי מקרקעין. עובדות האישום השני מייחסות לנאשם, ולו בלבד, התקשרות עם רוכשים צדדי ג' למכירת המגרש, הצבת מבנים יבילים על המגרש, חתימה על הסכם אופציה לרכישת מבנה על המגרש, חתימה על חוזה מכירה, וכן כשלים בדיווח לרשויות המס על מכירת מבנה על גבי המגרש בפטור, וזאת במהלך השנים 2009 - 2010.

בגין חקירת עבירת מס זו מבקשת המאשימה להפסיק את מירוצי ההתיישנות של העבירה מושא האישום הראשון. עובדות האישום הראשון מייחסות הן לנאשם והן לנאשמת קשירת קשר לרמאות ולהצגה כוזבת של הנאשמת כמבקשת זכויות במגרש, נקיטה בפעולות מגוונות לשם קידום מטרותיהם, בהן חתימת הנאשמת על תצהיר לפיו אינה בעלת זכויות בנחלה או בכל מתחם מגורים במושב או במושב אחר, הסתרת הקשר שקשרו הנאשמים ממורשי חתימה של האגודה השיתופית, חתימת הנאשמת על יפוי כוח כללי בקשר עם רכישת הזכויות במגרש וכן חתימת הנאשמת על הסכם פיתוח עם המנהל בשנת 2006.

עובדות האישום הראשון שונות בתכלית מעובדות האישום השני. באישום הראשון מואשמים שני הנאשמים, להבדיל מהאישום השני בו מואשם הנאשם בלבד. עובדות האישום הראשון התרחשו במהלך שנת 2006, בשונה מעובדות האישום השני שהתרחשו בתקופה מאוחרת יותר, בשנים 2009 - 2010. עובדות האישום הראשון מייחסות לנאשמים נקיטה במהלכים שהביאו להענקת זכויות לנאשם במגרש ריק, אגב הטעיית מנהל מקרקעי ישראלי, בעוד עובדות האישום השני מייחסות לנאשם הצבת מבנים יבילים ע"ג המגרש, מכירת המגרש לצדדים שלישיים, ודיווח כוזב לרשויות המס לשם קבלת פטור ממס.

נוכח פערים מהותיים אלה בין עובדות האישום הראשון לבין עובדות האישום השני לא ניתן להכיר בחקירת העבירה מושא האישום השני כ"אירוע מנתק" של מירוצי ההתיישנות של העבירה מושא האישום הראשון.

לטענת המאשימה עובדות האישום השני נובעות מעובדות האישום הראשון. לדבריה יש לראות בניסיון מכירת המגרש בפטור ממס שבח משום המשך ישיר לפעולות המרמה שננקטו קודם לכן כלפי המנהל. לדבריה, הנאשם רכש המגרש מהמנהל למטרות רווח, אגב נקיטה ב"מהלך מרמתי מתוחכם בעל מספר שלבים", כלשונה. לאחר שקיבל המגרש לידו - פעל הנאשם להגדיל הרווח הכלכלי שהשיג במרמה אגב מכירת המגרש לאחר, תוך ביצוע פעולות מרמה נוספות, הפעם בתחום המס, שכל מטרתן הגדלת הרווח הכלכלי הראשוני שהפיק, על דרך מכירת המגרש בפטור ממס שבח. עוד טוענת המאשימה, כי הסכם הפיתוח עם המנהל קבע מועדים קצובים לבנין בית ע"ג המגרש. מטעם זה הזדרז הנאשם למכור המגרש מבלי שעשה בו כל שימוש, אגב ביצוע העבירה מושא האישום השני. לטענתה, נוכח סמיכות הזמנים בין האירועים, והקשר הרציף בין המהלכים השונים בהם נקט הנאשם, יש לראות העבירות כנובעות ממסכת עובדתית אחת. שלביה השונים של מסכת עובדתית אחת זו גיבשו, לדברי המאשימה, את יסודותיהם של שתי העבירות השונות מושא כתב האישום.

כתימוכין בטענותיה מפנה המאשימה לת"פ (מחוזי י-ם) 960/05 מדינת ישראל הממונה על ההגבלים העסקיים נ' אבי מרגלית, (פורסם במאגרים, 10.4.2006, להלן: "עניין מרגלית"), וכן לע"פ 7015/09 פלוני נ' מדינת ישראל, (פורסם במאגרים, 18.11.2012, להלן: "עניין פלוני"). ברם פסקי דין אלה רק מאששים הרושם כי בנסיבות המקרה שלפני אין לראות בשתי העבירות מושא כתב האישום כנובעות מאותה מסכת עובדתית.

בעניין מרגלית שב כב' השופט סולברג על העקרונות שנפסקו בעניין כרמל, בקבעו (פסקה 6 לפסק הדין):

"אם במהלך חקירה המיועדת לברר חשדות לעבירות על חוק מסויים, כשהחוקרים מוסמכים לחקור רק על-פי אותו חוק, נחשפות עובדות המעוררות חשד לביצוע עבירה על חוק אחר, על בסיס אותה מערכת עובדתית, כי אז תחשב החקירה לארוע מפסיק לעניין התיישנות, גם לגבי העבירה שלא בגינה נפתחה החקירה מלכתחילה [ע"פ (ת"א) 70773/03 מדינת ישראל נ' חב' כרמל תעשיות חלפים בע"מ ואח' דינים מחוזי, כרך לד (4), 199]."

נפסק כי רק כאשר העבירה שנחקרה והעבירה הנוספת נובעות מאותה מערכת עובדתית ניתן יהיה לראות בחקירה כ"אירוע מנתק" למירוץ ההתיישנות של העבירה הנוספת. בהתאם לאמות מידה אלה קבע בית המשפט, כי חקירה המתייחסת לעבירה הנובעת ממסכת עובדתית מסוימת אינה "אירוע מנתק" להתיישנות עבירה הנובעת ממסכת עובדתית שונה בתכלית, ובלשונו (פסקה 8):

"אין ניתן 'לייבא' חומר חקירה מתיק אחר - גם חומר רלבנטי - כדי להתגבר על טענת התיישנות ... אין מדובר בדקדוקי-עניות פורמליים. בזמן אמת וגם בתקופה שלאחריו ראתה המאשימה את פרשת רשתות השיווק כפרשה שונה לחלוטין. מדובר בתיק אחר, בחקירה אחרת, שנעשתה כשעוד לא נולד חשד כלשהו בעניין הירקות המוקפאים. מכיוון שהחיפוש לא נועד לחקירת פרשת הירקות המוקפאים אין ניתן לראות בתפיסת מסמכים אלה משום פעולת חקירה בקשר לכתב האישום דנן."

בהינתן הפערים המהותיים בין עובדות האישום הראשון והשני, קביעותיו של כב' השופט סולברג מובילות למסקנה, כי אין לראות בחקירת העבירה מושא האישום השני משום "אירוע מנתק".

בעניין פלוני נבחנה השאלה האם חקירת מעשים מיניים שביצע אב בבנותיו מהווה "אירוע מנתק" למירוצ' ההתיישנות של עבירת מעשה סדום שביצע אב זה בבנותיו. לעניין זה פסק כב' השופט שוהם (פסקה 29 לפסק הדין):

"ראשית, השכל הישר וההגיון מורים כי כאשר נפתחת חקירה העוסקת במעשים מיניים שעשה נאשם בשתי בנותיו, וכאמור, שתי בנותיו אוזכרו באותן הודעות מיום 3.6.2010, אין חשיבות, בכל הנוגע לקטיעת מירוצ' ההתיישנות, לטיב המעשים שנחשפו במועד פעולת החקירה הראשון, לעומת אלו שנתגלו במהלך פעולת החקירה העשירית, לצורך העניין, ככל שכולם מהווים חלק מאותה פרשה. במילים אחרות, פתיחת חקירה נגד נאשם על בסיס חשד לביצוע עבירה אחת, אשר במהלכה נחשפות עובדות נוספות, המחשידות אותו בביצוע עבירה אחרת, הקשורה לעבירה בגינה נפתחה החקירה, קוטעת את מירוצ' ההתיישנות גם לעניין העבירה האחרת. כל מסקנה אחרת, עומדת בניגוד לטיבעה הדינמי והמתפתח של החקירה הפלילית."

עניין פלוני שונה מהותית מהמקרה שלפני בשל העובדה כי החוקרים שחקרו את עבירות המין מוסמכים היו אף לחקור החשד לעבירת מעשה סדום. על כן אין להקיש מעניין פלוני לענייננו. למעלה מן הצורך, עניין פלוני נסוב על מכלול של עבירות, המהוות מקשה אחת, הנובעות כולן ממערכת יחסים מורכבת וטעונה בין אב לבנותיו שנמשכה לאורך שנים. העבירות שנחקרו שייכות לאותו תחום אליו שייכת עבירת מעשה סדום. כולן תחת מטריית עבירות מין במשפחה, ובכולן הואשם הנאשם (כך שמתקיים אף התנאי השלישי שנמנה בעניין כרמל, אודותיו ארחיב להלן). מקרה זה שונה בתכלית מהמקרה בו עסקינן, עת נחקרה העבירה מושא האישום השני בידי חוקרים שאין בסמכותם לחקור העבירה מושא האישום הראשון, כאשר העבירות מושא שני האישומים אינן נובעות מאותה מסכת עובדתית, בוצעו במועדים שונים כלפי גורמים שונים, בהיעדר זהות בין הנאשמים בעבירה מושא האישום הראשון (בה מואשמים שני הנאשמים) ובעבירה מושא האישום השני (בה מואשם הנאשם בלבד) ואף אינן שייכות לאותו תחום נחקר.

בהשלמת הטיעון מטעם המאשימה טענה המאשימה, כי התשתית העובדתית המבססת את העבירה מושא האישום הראשון "קשורה קשר הדוק לעבירת המס באישום השני", והפנתה לפסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ 1291/92 יצחקי נ' מדינת ישראל, (פורסם במאגרים, 17.5.95, להלן: "עניין יצחקי"). בעניין יצחקי נחקר הנאשם בחשד לביצוע עבירות גניבה ומרמה (מכירת מטוס שבבעלות חיל האוויר, אותו הרכיב הנאשם מגרוטאות מטוסים), אך הואשם הן בעבירות גניבה ומרמה והן בעבירות רישום (קודם לגניבה רשם הנאשם את המטוס ברשם כלי הטיס ככלי טיס אזרחי שבבעלותו). בית המשפט בחן האם ניתן לראות בחקירת עבירות הגניבה והמרמה משום "אירוע מנתק" של מירוצ' ההתיישנות של עבירות הרישום. נפסק, כי על אף שניתן להבחין בין עבירות הרישום לבין עבירות הגניבה והמרמה, יש לראות בעבירות הרישום חלק בלתי נפרד מפרשת הגניבה מושא החקירה, ולהכיר בחקירה כ"אירוע מנתק".

בדומה לעניין פלוני, אף בעניין יצחקי סמכויות החוקרים שחקרו את עבירות הגניבה והמרמה לא היו מוגבלות להוראות חיקוק מסוימות כפי המקרה בענייננו. החוקרים הזהירו את הנאשם בעת חקירתו, והוא היה יכול לצפות ולהיערך

להתגונן בפני כל עבירה אשר יש לה קשר לעבירות בגין נחקר. עובדה זו עמדה בבסיס הכרעת בית המשפט בעניין יצחקי, כפי שמדגיש כב' השופט קדמי (פסקה 12 לפסק הדין):

"כידוע, אחד הטעמים המרכזיים העומדים בבסיס הוראת ההתישנות במישור הפלילי הוא, שהגשת אישום תקופה ממושכת לאחר ביצועה של עבירה מקשה על הנאשם לאסוף את הראיות הדרושות לו להגנתו. טעם זה, מאבד את כוחו במקום שבו "מוזהר" הנאשם, על ידי קיומה של חקירה משטרתית, כי עליו להיות מוכן להתגונן בפני כל עבירה "הקשורה" בפרשה נושא החקירה."

על רקע דברים אלה מצא בית המשפט בעניין יצחקי להכיר בחקירת החשד לעבירות גניבה ומרמה כ"אירוע מנתק" להתישנות עבירות הרישום. ברם בענייננו נחקרו שני הנאשמים בעבירת מס, אשר בה הואשם הנאשם בלבד, וזאת בידי חוקרי רשות המסים, שסמכות החקירה שלהם הוגבלה לחקירת עבירות מס. כיצד היו יכולים הנאשמים, ובפרט הנאשמת, אשר כלל לא הואשמה בעבירת המס, לצפות להיערך להאשמה בעבירה אחרת, אשר החוקרים לא היו מוסמכים לחקרה?

המאשימה לא הביאה כל אסמכתא כתימוכין בטענתה, כי די בקשר בין עובדות האישום הראשון לבין עובדות האישום השני כדי להביא להפסקת מירוץ התישנות העבירה מושא האישום הראשון בעטייה של חקירת העבירה מושא האישום השני. פרשנות המאשימה אינה הגיונית, ומנוגדת להלכת כרמל ולהלכת מרגלית, ולמעשה מניחה את הטעון הוכחה.

לגופם של דברים, אף לא השתכנעתי מטענת המאשימה, כי אכן קיים קשר מהותי בין עובדות האישום הראשון לבין עובדות האישום השני. מטענות המאשימה עולה, כי הקשר בין עובדות האישום הראשון ובין עובדות האישום השני נעוץ בכך שבשני המקרים התכוון הנאשם להפיק מהמגרש רווח כלכלי. בפעם הראשונה, תוך ביצוע מהלך מרמה מתוחכם כלפי מינהל מקרקעי ישראל, ובפעם השניה, תוך ביצוע עבירה בתחום המס על דרך מכירת המגרש בפטור ממס שבת. עוד קושרת המאשימה בין סד הזמנים שנקצב במסגרת הסכם הפיתוח עם המנהל לבניית בית על המגרש לבין בהילות הנאשם למכור המגרש מבלי שעשה בו שימוש.

טענותיה אלה של המאשימה מתעלמות מהנאשמת, ומהעובדה שהנאשמת כלל לא הואשמה בעבירה מושא האישום השני. על כן לא מתקיים כל קשר בעניינה של הנאשמת בין עובדות האישום השני לבין עובדות האישום הראשון, ודי בכך כדי לשמוט הקרקע תחת טענת המאשימה לקיומו של קשר מהותי בין עובדות האישומים השונים אף בעניינה של הנאשמת. למעלה מכך, וכאמור, אין די בכך ששני האישומים מייחסים לנאשם כוונה להפקת רווח כדי לקשור בין האישומים. מדובר בשני אירועים בלתי תלויים, אשר התרחשו בתקופות שונות, מול גופים שונים, בנסיבות שונות, אגב עירובם של גורמים שונים. אין קשר לוגי בין כוונת הנאשם להפיק רווח מהמגרש, ולהיטותו למכור בבהילות, לבין דיווח כוזב לרשויות המס לשם קבלת פטור ממס, ואין לראות בדיווח לרשויות המס משום המשך מתבקש של התנהלות הנאשם מול המנהל. עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות בה מואשמים הנאשמים בגין התנהלותם מול המנהל אינה קשורה, אם כן, עובדתית או מהותית לעבירת המס בה מואשם הנאשם בלבד.

סיכומם של דברים, בהתאם להלכה הפסוקה נדרש כי העבירות תנבענה כולן מאותה מסכת עובדתית, דבר זה לא הוכח במקרה דנן. טענת המאשימה כי די בקשר מהותי בין העבירות כדי להכיר בחקירה כ"אירוע מנתק" מנוגדת להלכה הפסוקה. אף לגופם של דברים, לא הוכח קשר הדוק בין עובדות האישום הראשון והשני. אין די בכוונת הנאשם להפיק רווח מהמגרש כדי לקשור בין העבירות. על כן אין לראות בחקירת הנאשמים בחשד לביצוע עבירת המס כ"אירוע מנתק" להתיישנות עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

העבירות מושא האישום הראשון והשני אינן שייכות לאותה משפחה של עבירות

כתנאי להכרה בחקירה כ"אירוע מנתק" נדרש כי העבירה שנחקרה והעבירות הנוספות (שאת מירוצן התיישנותן מבוקש לנתק) תהיינה שייכות כולן ל"אותה משפחה" - לאותו תחום נחקר, כפי שמטעימה כב' הנשיאה ברלינר כתוארה אז (שם, פסקה ה):

"כדי להסיר ספק: כמו בכל נושא, גם הקביעה דלעיל פועלת במתחם הסבירות והמידתיות, כאשר משמעותו של מתחם זה הוא כי העבירות הנוספות צריכות להיות "מאותה משפחה", קרי שייכות לאותו תחום שנחקר."

בעניין כרמל הוגדר המונח "אותו תחום" שנחקר כ"תחום מסי היבוא". נקבע כי הן העבירה שנחקרה והן העבירות הנוספות עוסקות כולן בהיבטים שונים של מיסוי על יבוא, כדלקמן (שם):

"התחום" - הוא מסי היבוא. כל אחד מהחיקוקים בהם הועמד לדין, עוסק בכך בהיבט מסוים, וכולם יחד מתכנסים תחת הכותרת מסי יבוא."

מהגדרה זו עולה, כי עבירות הנובעות מאותו תחום נחקר הינן עבירות המעוגנות בהוראות חיקוק הקשורות זו בזו והנובעות ממטריה משפטית אחת. ברוח זאת מדגיש בית המשפט, כי חקירת עבירות מתחום משפטי מסוים לא תהווה אירוע מנתק המפסיק את מירוצן ההתיישנות של עבירות מתחום שונה (שם):

"כך למשל - חקירה בענייני מכס לא תפסיק את מירוצן ההתיישנות לענין עבירות מין וכיוצא באלה."

במקרה שלפני, העבירות מושא האישום הראשון והשני אינן נובעות מאותו תחום. העבירה מושא האישום השני בגינה נחקרו הנאשמים הינה עבירת מס לפי סעיף 98(ג2)(4) לחוק מיסוי מקרקעין, ואילו העבירה מושא האישום הראשון הינה עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 וסעיף 29 לחוק העונשין. אין המדובר בהוראות חיקוק אשר מתקיים ביניהן כל קשר מהותי, והן אינן נובעות מאותה מטריה משפטית.

המאשימה לא הבהירה כיצד ניתן לראות בעבירות מושא האישום הראשון והשני ככאלה השייכות לאותו תחום שנחקר,

והסתפקה בטענה כי שאלה זו נתונה להכרעת בית משפט בהתאם לנסיבותיו של התיק. ברם על פי אמות מידה שנקבעו בעניין כרמל להתחקות אחר מידת שייכות העבירות לאותו תחום נחקר, לא ניתן לראות בעבירה על חוקי המס ככזו השייכת לאותו תחום אליו משתייכת עבירת קבלת דבר במרמה.

התנאים שנמנו בעניין כרמל להכרה בחקירה כ"אירוע מנתק" נועדו להבטיח קיומה של "קרבה רעיונית" בין העבירה שנחקרה לבין העבירות הנוספות שאת מירוץ התיישנותן מבוקש לנתק. רק קרבה רעיונית כאמור עשויה להצדיק ניתוק מירוץ ההתיישנות, ובלשונה של כב' השופטת ברלינר:

"נראה לי, כי כאשר מדובר באותה מערכת עובדתית, הרי לא מתקיים החשש אותו העלה הסניגור, דהיינו: כי בית משפט יצטרך, בבוא הזמן, להכריע בדבר הקרבה הרעיונית שבין עבירת המקור לבין העבירה שנתגלתה במהלך החקירה." (ההדגשה במקור - פ.נ.).

ברם במקרה שלפני לא הוכחה כל קירבה רעיונית בין העבירה מושא האישום השני לבין העבירה מושא האישום הראשון, ולא הוכחו נקודות השקה בין עבירות אלה. העבירות נובעות ממסכות עובדתיות שונות, אין זהות בין הנאשמים בשתי העבירות, העבירות מתייחסות לתקופות שונות, ומקורן בהוראות חיקוק נפרדות ועצמאיות, אשר אין ביניהן כל קירבה תוכנית או עניינית. אין, אם כן, ביסוס לטענה כי חקירת חוקרי רשות המסים את העבירה מושא האישום השני המיוחסת לנאשם - תפסיק את מירוץ ההתיישנות של העבירה מושא האישום הראשון.

לא ניתן היה ללמוד מחקירת עבירת המס על הכוונה להגשת כתב אישום בעבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות

בהתאם להלכת יצחקי אודותיה הרחבתי לעיל, חקירת עבירה אחת עשויה להיות מוכרת כ"אירוע מנתק" של מירוץ התיישנותה של עבירה אחרת, מקום בו ניתן לראות בחקירה כאמור משום "איתות" או "אזהרה" לנאשם כי עליו להיערך לאיסוף הראיות הדרושות לו להגנה אף בגין עבירות נוספות הקשורות בעבירה עליה נחקר (דברי כב' השופט קדמי, פסקה 12 לפסק הדין).

במקרה שלפני, הנאשמים לא נחקרו בחשד לביצועה של עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, כי אם בחשד לביצוע עבירת המס מושא האישום השני. חקירה זו בוצעה בידי חוקרי רשות המסים, המוסמכים לחקור עבירות מס בלבד. בשום שלב לא הוזהרו הנאשמים על ידי קיומה של חקירה משטרית, כי עליהם להיות מוכנים להתגונן בפני עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. ספק אם היו הם יכולים על סמך חקירת עבירת המס בלבד לשער כי יוגש נגדם כתב אישום בעבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, למעלה מעשר שנים לאחר התרחשות האירועים מושא אישום זה. זאת בפרט בהיעדר כל "קרבה רעיונית" בין עבירת המס אשר בחשד לה נחקרו לבין עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, כפי שהרחבתי לעיל.

ככל שעסקינן בנאשמת, נדמה כי חקירתה בעבירת המס, כמו גם השתלשלות האירועים לאחר אותה חקירה - תרמו

ליצירת הרושם ההפוך, כי אין כוונה לנקוט בהליך פלילי נוסף נגדה. הנאשמת נחקרה, כאמור, בחשד לדיווח כוזב לרשויות המס במטרה לקבל פטור ממס בגין מכירת המגרש. בעקבות זאת פנתה הנאשמת לרשות המסים בבקשה לתשלום כופר חלף קיומו של הליך פלילי. בקשת הכופר אושרה על ידי רשות המסים, וההליך הפלילי הומר בתשלום כופר בסך של 30,000 ₪.

עת נחקרה הנאשמת בחשד לביצוע עבירת המס - ראתה בה המאשימה משום בעלת הזכויות במגרש. הנאשמת חויבה במס בגין מכירת זכויותיה במגרש. ואילו במסגרת האישום הראשון בקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, מואשמת הנאשמת בכך שהציגה עצמה למנהל מקרקעי ישראל כמי שעתידיה לקבל הזכויות במגרש, בעוד שבפועל הזכויות במגרש ניתנו לנאשם ולא לה. במילים אחרות, הנאשמת נחקרה בחשד לעבירת מס, בטענה כי היא בעלת זכויות במגרש. בעטייה של חקירה זו מבוקש ניתוק מירוך ההתיישנות של עבירת קבלת דבר במרמה, המייחסת לנאשמת "התחזות" כבעלת זכויות באותו המגרש ממש, בטענה כי הלכה למעשה היא אינה בעלת הזכויות במגרש. בנסיבות אלה, חקירת הנאשמת בחשד לעבירת המס בטענה כי היא בעלת הזכויות במגרש עשויה היתה דווקא לבסס הרושם כי אין כוונה לנקוט נגדה בהליך פלילי באשמת התחזות לבעלת הזכויות במגרש. לא ניתן לטעון, כי חקירת עבירת המס הכינה את הנאשמת או הזהירה אותה להיערך בכל דרך לכתב אישום באשמת התחזות לבעלות במגרש, למעלה מעשר שנים לאחר מועד חתימת הסכם הפיתוח.

אין מקום לראות בנסיבות אלה בחקירת עבירת המס, במסגרתה יוחסה לנאשמת בעלות בזכויות במגרש, משום "אירוע מנתק" של התיישנות עבירת קבלת דבר במרמה, בטענה כי הנאשמת כלל לא היתה בעלת זכויות במגרש.

האמנם קבלת דבר במרמה ב"נסיבות מחמירות"?

כאמור, לטענת המאשימה, מועד השלמת ביצוע עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות בה מואשמים הנאשמים הוא ה- 31.12.06. עבירה זו היא עבירה מסוג "פשע", וככזו תקופת התיישנותה הינה עשר שנים. חקירת הנאשמים בחשד לעבירת המס התרחשה במהלך פברואר 2013, קרי למעלה משש שנים לאחר מועד ביצוע העבירה, ויש לראות בה משום "אירוע מנתק" של מירוך ההתיישנות.

לטענת הנאשמים, עבירת קבלת דבר במרמה הינה עבירה מסוג "עוון", שתקופת ההתיישנות שלה הינה חמש שנים בלבד. על כן חקירת הנאשמים בחשד לעבירת המס שהתקיימה למעלה משש שנים לאחר מועד קרות העבירה נעשתה למעשה לאחר תום תקופת ההתיישנות של עבירה זו. בפועל, הואשמו הנאשמים בעבירת קבלת דבר במרמה ב"נסיבות מחמירות", אשר היא עבירה מסוג "פשע", שתקופת ההתיישנות שלה הינה עשר שנים. ברם לדברי הנאשמים אין ביסוס עובדתי לאישום בעבירה זו מסוג "פשע" של קבלת דבר ב"נסיבות מחמירות".

יסוד "הנסיבות המחמירות" מהווה רכיב ביסוד העובדתי של העבירה. הפסיקה הכירה בנסיבות מחמירות כנסיבות בלתי שגרתיות, בהתאם לפרמטרים הבאים (תפ (ת"א) 40067/99 פרקליטות מחוז ת"א מיסוי וכלכלה נ' ז'ק בן שמואל, (פורסם במאגרים, 12.7.04, בפסקה 81):

"רכיב זה ביסוד העובדתי של העבירה, הוא רכיב המהווה גורם להחמרת העונש. המונח לא הוגדר בחוק עצמו, וכל כולו פרי הפסיקה. ככלל, נקבע, ענין לנו ב"קבלת דבר במירמה בנסיבות מחמירות" כאשר מדובר בנסיבות לא שיגרתיות, כמו, בתחכומה של העבירה, היקפה ומימדיה; או, היותה פרי מאמץ מתוכנן, שיטתי או ממושך, או כזו הכרוכה בביצועה של עבירה אחרת המכשירה את הקרקע לעבירת המירמה עצמה. מדובר בנסיבות הקשורות באופיה של המירמה ולא באופיו של העבריין (ר', קדמי, ניתוח הדברים בעמ' 414)".

לטענת הנאשמים יסוד "הנסיבות המחמירות" אינו מתקיים בעניינו. הרחיב על כך הנאשם בטענתו המקדמית להתיישנות העבירה מן הצדק, בה אדון להלן. לדבריו, עובדות האישום הראשון אינן מגלות נסיבות חריגות מובהקות, תחכום יוצא דופן, היקף חריג של העבירה או תכנון שיטתי מורכב. בפרט לא ברורות נסיבותיה החמורות של העבירה בה מואשמת הנאשמת. אין חולק, כי הנאשמת היתה זכאית לקבל זכויות חכירה במגרש. היא מואשמת בכך שהיא קשרה קשר עם הנאשם לרמות המנהל כך שהיא תוצג כבעלת הזכויות במגרש, בעוד שבפועל אלה הועברו לנאשם. ספק אם עובדות אלה מקימות את יסוד "הנסיבות החמורות" הנטען. מנגד, טוענת המאשימה, כי עובדות האישום אליהן היא מפנה בסעיף 22 לאישום הראשון מבססות יסוד "הנסיבות המחמירות". לדבריה, אף די בהיקף הכספי אותו הפיק הנאשם מהמרמה כדי לבסס קיומן של נסיבות מחמירות בעבירה. המאשימה אינה מצביעה על עובדות המבססות קיומן של נסיבות מחמירות בעבירה בה מואשמת הנאשמת. תחת זאת, מפנה המאשימה להוראת סעיף 34ב לחוק העונשין, בטענה כי רכיב "הנסיבות המחמירות" הוא רכיב נסיבתי ביסודות העבירה, המשליך על כלל המעורבים בביצועה, כך שהוא מצדיק החלטה גם על מי שהנתונים אינם מתקיימים אצלו.

בירור התקיימות יסוד עובדתי זה של "נסיבות מחמירות" במקרה דנן טעון בחינה עובדתית. על כן לא ניתן להכריע בטענה מקדמית זו של הנאשמים בשלב זה. ברם הספקות בדבר קיומן של נסיבות מחמירות במקרה זה, בפרט בקשר לנאשמת, משליכים על סוגיית התיישנות העבירה מושא האישום הראשון. מאחר שבמקרה זה הוחל בפעולות חקירה רק לאחר התיישנות עבירת קבלת דבר במרמה מסוג "עוון" - לא ניתן שלא לתהות על הבחירה להאשים הנאשמים דווקא בעבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות מסוג "פשע", אשר תקופת התיישנותה כפולה. תהיה זו מחזקת המסקנה כי אין לראות בחקירת הנאשמים בעבירת המס - שש שנים לאחר מועד ביצוע העבירה מושא האישום הראשון - משום "אירוע מנתק" של מירוך ההתיישנות של עבירה זו.

אין להקיש מסוגיית קבילות הודאות שנגבו בהיעדר סמכות לעניינו

לטענת המאשימה, מן הראוי להקיש לעניינו מההלכה הפסוקה המכירה בקבילותן של הודאות שניתנו במסגרת חקירות בידי חוקרים שהיו נעדרי סמכות לחקור העבירות בגין הואשמו הנאשמים. המאשימה מפנה לת"פ 858/73 (מחוזי ת"א) מדינת ישראל נ' מ' פרידמן ואח', פ"מ תשל"ה(1) 367; ת"פ 375/56 היועץ המשפטי לממשלת ישראל נ' חיים בן משה יולזרי ואח', פ"מ יג, 356 כן ע"פ (מחוזי ת"א) 71417/99 כנען עומר נ' מדינת ישראל, (פורסם במאגרים, 22.6.2000). במקרים אלו - הודאות שמסרו נאשמים הוכרו כקבילות, אף שנגבו בידי חוקרים שלא היו מוסמכים לגבותן. לטענת המאשימה, קל וחומר שיש לראות בפעולות חקירה בהיעדר סמכות משום "אירוע מנתק" לצרכי התיישנות העבירה מושא האישום הראשון בעניינו. עוד טוענת המאשימה, כי ניתן ללמוד מפסקי דין אלו, כי כאשר במהלך חקירת עבירה אחת מתגלות עובדות המבססות עבירה נוספת - רשאית התביעה להעמיד החשוד לדין אף בגין

העבירה הנוספת, על אף שלא הוזנה.

ככלל, המשפט העברי מסתייג מהשימוש בסברות שכליות כדוגמת מידת "קל וחומר" בהקשרים עונשיים. זאת בין היתר מאחר שהדין העונשי חייב להיות מפורסם, ידוע וצפוי מראש, ולא כפוף לסברות ולהיקשים, בהתאם לכלל "אין עונשין אלא אם כן מזהירין" (המעוגן בסעיף 1 לחוק העונשין, לפיו: "אין עבירה ואין עונש עליה אלא אם כן נקבעו בחוק או על-פיו"). אף קיים חשש שמא טמונה טעות בהיקש הלוגי הנטען ("פירכא לקל וחומר") שעלולה להוביל להרשעה מוטעית. מטעמים אלו להלכה לא נעשה שימוש במידת "קל וחומר" לצרכי חיוב עונשי, ובלשון חז"ל - "אין עונשין מן הדין" (וראו תלמוד בבלי, מסכת מכות, ה, ע"ב). עמד על כך כב' המשנה לנשיא השופט ח' כהן כתוארו אז בע"פ 205/73 רוס נ' מדינת ישראל, פ"ד כז(2) 365, 372:

"כלל גדול הוא בדיני העונשין: 'אין עונשין מן הדין' (סנהדרין נ"ד, ע"א, ועוד) - לא מקל וחומר, ולא מגזירה שווה, ולא מכל היקש או אנאלוגיה, אלא מן החוק הכתוב והחקוק בלבד. החוק הוא אשר יכול לעשות מעשה פלוני, על מרכיביו המוגדרים, לעבירה פלילית; ומה שלא עשה החוק בלשון ברורה ומפורשת, אין שום פרשנות ואנאלוגיה והגיון יכולים לעשות".

וכן בע"פ 557/71 הקשטטר נ' מדינת ישראל, פ"ד כו(1) 242, 245:

"...אם כי אין עוד בישראל הוראה חקוקה האוסרת תחולתם למפרע של דיני עונשין, פשיטא שהכלל אין עונשין אלא על-פי חוק שעמד בתקפו בעת עשיית העבירה, דין הוא בישראל.... דין חוקתי במדינת שלטון החוק, כל עוד לא נקבע אחרת בחוק".

(וראו בהרחבה בפסק דינו של כב' השופט אלון בע"פ 63/89 מזרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(4) 388, 394).

בכפוף לכך, איני מקבלת את טענת המאשימה, כי ניתן להקיש מההלכה הפסוקה המכירה בקבילות הודאות שנגבו בהיעדר סמכות כדי להצדיק הכרה בחקירת עבירה (בסמכות) כ"אירוע מנתק" של התיישנות עבירה אחרת, שלא היתה סמכות לחוקרה. טענה זו עומדת בניגוד מפורש להלכה הפסוקה כפי שנסקרה בהרחבה לעיל, המתנה ההכרה בחקירה כ"אירוע מנתק" בשורת תנאים מחמירים, שאינם מתקיימים בעניינו.

אף לגופם של דברים אין טענה זו משכנעת. זאת מאחר שבמקרה שלפני אין עסקין רק בשאלת קבילות פעולות חקירה בהיעדר סמכות לצרכי אישום, כי אם בשאלה האם פעולות חקירת עבירה בסמכות יכולות לשמש כ"אירוע מנתק" של מירון התיישנות של עבירה אחרת, שלא היתה סמכות לחקרה. שורת פסקי הדין אליהם מפנה המאשימה לעניין זה כלל אינם מתייחסים להיבט ההתיישנות, וממילא אין בהם די.

קבלת טענותיה של המאשימה לקל וחומר כאמור תביא לתוצאה שהיא מרחיקת לכת וחמורה בהרבה מהדין המקורי

ממנו מבקשת המאשימה להיבנות. המאשימה מסיקה מהדין בדבר קבילות הודאה שניתנה בחקירה בחוסר סמכות כמכשיר פעולת חקירה כ"אירוע מנתק" של התיישנות של עבירה שלא היתה סמכות לחקרה. תוצאה שכזאת אינה סבירה ואינה הגיונית, ומנוגדת לעקרונות המקובלים לשימוש במידת "קל וחומר" כדרשת חז"ל: "דיו לבא מן הדין להיות כנדון", אשר משמעה כי לא יתכן שהדין הנלמד בקל וחומר יהיה חמור יותר מהדין המקורי (וראו בין היתר במשנה, מסכת בבא קמא, ב, ה; תלמוד בבלי, מסכת בבא מציעא צה, ע"א).

הנאשמים לא נחקרו בידי משטרת ישראל על העבירה מושא האישום הראשון ולא הוזהרו בה

כאמור, הנאשמים לא נחקרו בחשד לביצוע העבירה מושא האישום הראשון. הנאשמים אף לא הוזהרו בעבירה מושא האישום הראשון בשום שלב. הנאשמים מעלים טענות שונות בדבר היעדר קיומה של חקירה בעבירה מושא האישום הראשון ואזהרה בגינה, הן במסגרת טענותיהם לעניין התיישנות עבירה זו והן בטענותיהם לתחולת הגנה מן הצדק. לטענת הנאשם, השתלשלות עניינים זו עומדת בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגנות משפטית, כהגדרתם בסעיף 149(10) לחסד"פ. לדבריו התנהלות זו הביאה לפגיעה בזכויותיו היורדת לשורשו של הליך, אשר די בה כדי להביא לביטול ההליך נגדו. טענות דומות מועלות על ידי הנאשמת. לטענתה בנסיבות אלה, בהן נחקרה בידי חוקרי רשות המסים בלבד ללא אזהרה בגין העבירה מושא האישום הראשון - לא היתה מודעת לחשד נגדה בעבירה זו עד לקבלת מכתב השימוע ביום 20.3.17 בו עודכנה בדבר כוונת הגשת כתב האישום בעבירה זו. כתוצאה מהתנהלות זו נפגעה זכותה של הנאשמת להליך פלילי הוגן. לו היתה הנאשמת מוזהרת על העבירה מושא האישום הראשון - היה באפשרותה לפעול להפרכת החשד. מהנאשמת נמנעו זכות ההיוועצות וזכות השתיקה, בהיעדר מודעות לחשדות נגדה. לדבריה, התנהלות זו סותרת באופן קיצוני את עקרונות הצדק וההגנות המשפטית.

מנגד, טוענת המאשימה, כי אינה מוגבלת בהגשת כתבי אישום על סעיפי חיקוק בהם מוזהרים חשודים. לדברי המאשימה, בסמכותה להעמיד לדין את האדם על כל עבירה שהוכחה לטעמה במהלך איסוף הראיות, ולא רק על עבירות עליהן הוזהר במפורש. זאת בפרט מאחר שהעבירה מושא האישום הראשון חמורה פחות בעונשה המרבי מעבירת המס מושא האישום השני. עוד טוענת המאשימה, כי סברה כי די בהודעות שמסרו הנאשמים ברשות המסים כדי לבסס החשדות נגדם בשני האישומים. מאחר שהמאשימה רואה בחקירה זו משום "אירוע מנתק" למירוץ ההתיישנות של העבירה מושא האישום הראשון, לא מצאה צורך לקיים חקירה נוספת של הנאשמים בעבירה זו. המאשימה מטעימה, כי בחירתה שלא לקיים חקירה נוספת של הנאשמים במשטרה מעידה כי לא מצאה כל פסול באי חקירתם במשטרת ישראל. עוד מדגישה המאשימה, כי מקרה זה מדגים כי כאשר צפתה המאשימה כי פעולות חקירה הנדרשות במסגרת השלמת חקירה (של חשדות ראשוניים נוספים לאלו שנחקרו בנוגע לאופן בו התקבל טופס 4 במקרה זה) יצריכו חקירה באזהרה על עבירות על חוק העונשין - הורתה כי השלמה זו תיערך על ידי משטרת ישראל ולא על ידי רשות המסים.

מאחר שהכרעתי בדבר התיישנות העבירה מושא האישום הראשון אין צורך בהכרעה בטענות הנאשמים לעניין זה. עם זאת, אני מוצאת לנכון להבהיר, כי בהתאם להלכה הפסוקה, ככלל, חלה חובה על הרשות החוקרת לנהל חקירה בכל עבירה בה נחשד חשוד, כדברי כב' השופט שיף בע"פ (חיפה) 3720/03 מדינת ישראל נ' מוסטפא אגבאריה (פורסם

במאגרים, 11.3.04, בעמ' 4 - 5):

"ככלל, בהעדר נסיבות יוצאות דופן, על הגורם החוקר לחקור גם את החשוד בביצוע העבירה. חובה זו מקורה בחובתו של כל גורם חוקר, לנהל חקירה באופן סביר ולאסוף את כל החומר הרלוונטי לצורך הפעלת שיקול הדעת של הגורם המחליט באשר להמשך הטיפול בתיק החקירה. חובה זו זהה לחובתה של כל רשות מינהלית האמורה להפעיל את שיקול דעתה."

החקירה לא נועדה רק לשם איסוף ראיות. חקירת החשוד בביצוע עבירה והזהרתו בגינה - מלמדות החשוד על עצם קיומם של חשדות נגדו, ומעוררות אותו להיערך להגנתו. חשיבות החקירה והאזהרה מתעצמת עת חלפו למעלה מעשר שנים ממועד חתימת הסכם הפיתוח במסגרתו הוענקו לנאשמת זכויות במגרש למועד הגשת כתב האישום. נוכח הזמן הרב שחלף מתגבר הצורך בחקירה מפורשת ובאזהרת החשודים בעבירה מושא האישום הראשון, כפי שהבהיר כב' השופט קדמי בעניין יצחקי (לעיל, בפסקה 12):

"כידוע, אחד הטעמים המרכזיים העומדים בבסיס הוראת ההתיישנות במישור הפלילי הוא, שהגשת אישום תקופה ממושכת לאחר ביצועה של עבירה מקשה על הנאשם לאסוף את הראיות הדרושות לו להגנתו. טעם זה, מאבד את כוחו במקום שבו "מוזהר" הנאשם, על ידי קיומה של חקירה משטרתית, כי עליו להיות מוכן להתגונן בפני כל עבירה "הקשורה" בפרשה נושא החקירה."

על רקע דברים אלו, הגשת כתב אישום כנגד הנאשמים, מבלי שאלה נחקרו או הוזהרו על העבירה מושא האישום הראשון, למעלה מעשר שנים לאחר התרחשות האירועים מושא האישום הראשון - אינה סבירה, ואינה עולה בקנה אחד עם עקרונות הצדק הבסיסיים כפי שעוגנו בפסיקה.

בעניין אגבאריה קבע בית המשפט, כי רק בנסיבות יוצאות דופן ניתן לחרוג מכלל חובת החקירה כאמור, ובלשונו (שם, בעמ' 5):

"ייתכנו מקרים חריגים, כגון שההתיישנות עומדת בפתח ולא ניתן היה לחקור את הנאשם ואז ניתן להסתפק בחומר הראיות שנאסף לצורך הגשת כתב אישום, אך זהו כאמור החריג ולא הכלל."

אך איני מתרשמת כי במקרה שלפני מתקיים החריג המצדיק הגשת כתב אישום ללא חקירה ואזהרה בעבירה מושא האישום הראשון. אליבא דמאשימה, כבר בחודש ינואר 2015 הסתיימה חקירת התיק ברשות המסים והוא הועבר לטיפול המאשימה. משמע שחלפו למעלה משנתיים מאז עבר התיק לטיפול המאשימה ועד להגשת כתב האישום. במהלך תקופה זו כבר עלו חשדות כלפי הנאשמים, כמו גם חשדות ראשוניים כלפי גורמים נוספים - לביצוע עבירות על חוק העונשין. לדברי המאשימה היא אף פנתה במהלך תקופה זו למשטרת ישראל לביצוע "השלמת חקירה" לגביית הודעות נוספות ולאיסוף חומרים. לכל אורך תקופה זו היתה המאשימה בנקל יכולה לחקור הנאשמים בחשד לעבירה

מושא האישום הראשון ולהזהירם בגינה. אך המאשימה נמנעה מלעשות כן, ללא כל הצדקה ממשית.

לטענת המאשימה, בחרה באופן מודע שלא לחקור הנאשמים ושלא להזהירם בעבירה מושא האישום הראשון מחמת העובדה כי לא ראתה כל פגם ופסול באי חקירתם כאמור, וכביטוי לאמונתה כי אכן חקירת רשות המסים מהווה "אירוע מנתק" של מירוף ההתיישנות של העבירה מושא האישום הראשון. לדבריה, התנהלותה מלמדת על כנות התנהלותה וניקיון כפיה. לא השתכנעתי מנימוק זה. הבחירה המודעת שלא לחקור הנאשמים בחשד לעבירה מושא האישום הראשון מעוררת תהיות בהיותה מנוגדת להלכה הפסוקה. אף אם סברה המאשימה כי בחירתה שלא לחקור הנאשמים כאמור משמשת עדות לאמונתה כי די היה בחקירת חוקרי רשות המסים כדי לעצור את מירוף ההתיישנות - אין בכך כדי להצדיק פגיעה בזכויות הנאשמים. למעשה ביקשה המאשימה באופן מודע ליתן משנה תוקף לחקירת חוקרי רשות המסים, במחיר העלמת דבר החשדות בעבירה מושא האישום הראשון מהנאשמים - עד לשימוע. זוהי תוצאה שהדעת אינה סובלת.

המאשימה מפנה לפסק דינה של כב' השופטת ברק נבו בת"פ (מחוזי מרכז) 9330-06-15 מדינת ישראל נ' אורי מוקמל, (פורסם במאגרים, 17.2.17). לפיו מאשימה רשאית להעמיד לדין נאשם בגין כל עבירה שהוכחה במהלך איסוף הראיות, ולא רק על עבירות שעליהן הוזהר הנאשם במפורש. אך אין די בקביעות אלו כדי להצדיק ההחלטה המודעת שלא לחקור ולהזהיר הנאשמים בעבירה מושא האישום הראשון. בעניין מוקמל פסק בית המשפט כי הנאשם אכן נחקר והוזהר באופן מפורש על עבירות חוק העונשין וחוק איסור הלבנת הון בהן הואשם. אף לא הועלתה טענה להתיישנות איזה מהעבירות בהן הואשם. קביעות בית המשפט להן מפנה המאשימה נאמרו כתוספת, למעלה מן הנדרש להכרעה. לגופם של דברים, אכן תיתכן האפשרות להעמדה לדין בגין עבירה שנאשם לא נחקר ולא הוזהר עליה במפורש. זאת בהתקיים הצדקות ממשיות למחדלים הכרוכים בהימנעות מחקירה ומאזהרה כאמור. אך בהיעדר כל הצדקה להחלטה שלא לחקור הנאשמים ולא להזהירם בעבירה מושא האישום, ובהתחשב במשך הזמן המשמעותי ממועד ביצוע העבירה המיוחס לנאשמים למועד האשמתם בה - ספק אם די בחקירת חוקרי רשות המסים את עבירת המס מושא האישום השני כדי להצדיק העמדה לדין של הנאשמים באשמת ביצוע העבירה מושא האישום הראשון.

עוד מפנה המאשימה לקביעת כב' השופט המר בעניין כרמל, כי למאשימה הסמכות לקבוע את סעיפי החיקוק בהם יואשם נאשם, וכי ניסוח כתב האישום שבסמכות המאשימה אינו אמור להיות כפוף לתכתיבי אחרון החוקרים הזוטרים, שלא טרח להזכיר לנחקר חוק כזה או אחר. אכן, בעניין כרמל מצא בית המשפט לנכון להכיר בחקירת חוקרי מכס כ"אירוע מנתק" למירוף ההתיישנות של עבירות על חוק מע"מ וחוק מס קניה, על אף שלמעשה לא התבצעה חקירת העבירות על חוקים נוספים אלה. עם זאת, בית המשפט הדגיש, כי מסקנתו לפיה לא נצרכה חקירה של העבירות הנוספות נבעה מהעובדה כי המסכת העובדתית שנחקרה היא אותה מסכת עובדתית המקימה אף את העבירות הנוספות, ובלשונה של כב' השופטת ברלינר (שם, בעמ' 6):

"קבלת עמדתו של הסניגור משמעותה המעשית היא, כי אם נתקל החוקר, אגב חקירה, במערכת עובדתית המגלה או שיש אפשרות שתגלה עבירות גם על פי חיקוקים אחרים שאינם מנויים בתעודת ההסמכה שלו, עליו לעצור את התהליך "ולגייס" לחקירה חוקרים המוסמכים לחקור בגין אותן עבירות נוספות הצצות על פני השטח.

זאת, גם כאשר המסכת העובדתית היא אותה מסכת עובדתית שמקימה את העבירה על פי החיקוק הבסיסי שמכוחו יצאה החקירה לדרך.

במילים אחרות: החוקר, במהלך החקירה, צריך לשקול ולהעריך את מכלול הנתונים שבפניו, לשייך כל עובדה שהתגלתה לכל חיקוק אפשרי ורלוונטי, וכפועל יוצא מכך להזעיק את האנשים המתאימים ולעכב את המשך החקירה עד להגעתם.

זוהי פרשנות מרחיקת לכת שעלולה להביא לסרבול ולבזבז משאבים ואין היא מתחייבת מלשון החוק.
(ההדגשות במקור - פ.נ.)

אין, אם כן, די בקביעות בית המשפט בעניין כרמל, כדי לפטור חקירת העבירה מושא האישום הראשון הנובעת ממסכת עובדתית שונה בתכלית מהמסכת העובדתית המקימה את העבירה מושא האישום השני. אף אין בה כדי להצדיק בחירתה המודעת של המאשימה שלא לקיים חקירה כאמור לאחר שהועבר התיק לטיפול.

טענות מקדימות נוספות לתחולת הגנה מן הצדק

במסגרת טענותיהם המקדימות טוענים הנאשמים טענות נוספות לתחולתה של דוקטרינת "ההגנה מן הצדק", בהתאם להוראות סעיף 149(10) לחסד"פ, כדלקמן:

טענת הנאשם להתיישנות מן הצדק

לטענת הנאשם עומדת לו הגנה מן הצדק בשל התיישנות מן הצדק. לדבריו, ההחלטה להאשימו דווקא בעבירת קבלת דבר במרמה "בנסיבות מחמירות" מסוג "פשע" הושפעה מהעובדה שעבירת קבלת דבר במרמה מסוג "עוון" התיישנה, ונועדה אך ורק כדי להתגבר על מירון התיישנות כאמור. לדברי הנאשם המאשימה החליטה להעביר התיק להשלמות חקירה לאחר התיישנות העבירה, בידיעה כי ללא רכיב "הנסיבות המחמירות" אין באפשרותה להאשים את הנאשמים בעבירה זו.

עוד טוען הנאשם, כי יסוד "הנסיבות המחמירות" אינו מתקיים בענייננו, וכופר בנכונות העובדות אליהן מפנה המאשימה כתימוכין ביסוד זה. בכלל זה טוען הנאשם כי אין ביסוס לטענות המאשימה בנוגע לתפקיד הנאשם בעת ביצוע העבירה. לדבריו, בשנות התשעים עת קיבל הנאשם הקצאה למגרשים, לא שימש בתפקיד רשמי בוועד האגודה או כחבר המועצה האזורית חבל מודיעין. גם במועד ההמלצה לאגודה על הנאשמת לקבלת המגרש לא כיהן הנאשם כיו"ר הוועד. לטענתו הנאשמת עמדה בקריטריונים להקצאת מגרש, ועל כן ההקצאה נעשתה כדין. באשר לנאשמת - לדבריו לא היתה כוונה לרמות המנהל. היא אף לא קיבלה טובת הנאה ע"מ לעשות כן, ולכן לא התקיימה בה המחשבה הפלילית והכוונה נדרשת בעבירה מסוג זה. הנאשם מכחיש כל עירוב או הטעיה של בעלי פקידים אחרים בוועד, וטוען להיעדר כל תחכום

בביצוע העבירה. גם הרווח המצומצם שהפיק הנאשם בשל השתלשלות עניינים זו אינו מבסס קיומן של "נסיבות מחמירות".

המאשימה דוחה טענת הנאשם. לדבריה השלמות החקירה בידי המשטרה לא בוצעו לשם איתור עובדות לביסוס "נסיבות מחמירות" כלל. "הנסיבות המחמירות" הנלוות לעבירה מושא האישום הראשון פורטו בהרחבה בסעיף 22 לאישום הראשון, ובכללן תפקיד הנאשם בעת ביצוע העבירה, העובדה שהמרמה בוצעה תוך קשירת קשר עם הנאשמת, עירוב והטעיית בעלי תפקידים בועד האגודה השיתופית וכן שווי המגרש אותו קיבל הנאשם. המאשימה מבהירה, כי אין מקום להעלאת טענותיו העובדתיות של הנאשם במסגרת טענות מקדמיות, ואלו צריכות להתברר בהליך. אף אין מקום לקבלת הטענה, כי הנסיבות המחמירות נוגעות לנאשם בלבד, שכן בהתאם להוראת סעיף 34ב לחוק העונשין, הרכיב הנסיבתי ביסודות העבירה "בנסיבות מחמירות" משליך על כלל המעורבים בביצועה, כמבצעים בצוותא של העבירה.

נוכח הכרעתי בדבר התיישנות העבירה מושא האישום הראשון מתייתר הצורך בהכרעה בטענה זו. למען הסר ספק אבהיר, עם זאת, וכאמור, כי טענה מקדמית זו נשענת על טיעוני עובדה, אשר לא ניתן לקבוע בהם ממצאים טרם שמיעת הראיות. ברם נסיבותיו הייחודיות של מקרה זה, והספקות המתעוררים לקיומו של יסוד "הנסיבות המחמירות" - כל אלה מחזקים המסקנה בדבר התיישנות העבירה מושא האישום הראשון, כפי שהרחבתי לעיל.

טענות הנאשם לאכיפה בררנית

הנאשם טוען לתחולתה של הגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית בשני האישומים. הנאשם טוען לאכיפה בררנית באישום הראשון, מאחר שלאורך שנים התנהלו המושבים מול המנהל במתכונת הדומה למתכונת בה התנהלו הנאשמים במקרה זה, מבלי שהדבר נבדק וטופל. לא הוגש עוד כתב אישום אחד בנסיבות דומות. עוד טוען הנאשם לאכיפה בררנית באישום השני, מאחר שכתב אישום הוגש רק נגד הנאשם, אך לא נגד רוכשי המגרש. זאת על אף מעורבותם המודעת בפרשה, חתימתם על המסמכים עם הנאשם, הצהרותיהם המשותפות לרשויות המס והאינטרס המשותף שחלקו לקבלת הפטור ממס.

מנגד, טוענת המאשימה, כי הנאשם לא הוכיח הפרמטרים הנדרשים בהתאם לפסיקה לשם קבלת טענת אכיפה בררנית במסגרת הגנה מן הצדק. הנאשם לא הצביע על קבוצת ייחוס קונקרטית או על כל גורם אחר שביצע העבירה ולא הועמד עליה לדין. הוא אף לא שייך לקבוצת הייחוס התיאורטית כטענתו, וטענותיו בעניין נטענו בעלמא ללא תימוכין מספקים. לטענת המאשימה הנאשם לא הוכיח אכיפה בררנית באישום השני, שכן רוכשי המגרש נחקרו באזהרה בחשד שסייעו לנאשם להתחמק מתשלום מס. בשים לב להבחנות המשמעותיות בין הנאשם והרוכשים הוחלט שלא להעמידם לדין. לדברי המאשימה, הרוכשים לא יצאו פטורים בלא כלום, נוכח תשלום כופר בתיק בעקבות בקשת הכופר מטעם הנאשמת.

גם טענות מקדמיות אלה נשענות על טיעוני עובדה, אשר יש לבררם קודם להכרעה בהם, ועל כן אין מקום להכריע בהן בשלב זה.

טענת הנאשמת להפרת הבטחה שלטונית עליה הסתמכה באופן לגיטימי

מעבר לטענות הנאשמת כפי שנסקרו לעיל, טוענת הנאשמת לתחולת הגנה מן הצדק בשל הפרת הבטחה שלטונית. לדבריה פנתה ביום 21.4.15 באמצעות ב"כ בבקשה לתשלום כופר חלף ניהול הליך פלילי. בעקבות פנייתה הובטח לה במכתב ועדת הכופר מיום 16.11.16, כי ההליך הפלילי יומר בתשלום כופר. הנאשמת טוענת כי הסתמכה על הבטחה זו, כמו גם על העובדה כי נחקרה על עבירת מס בלבד, והבינה כי היא יכולה להמשיך בחייה ללא איום בנקיטת הליך פלילי נגדה. ציפייתה כי לא תואשם במסגרת הליך פלילי נוסף בקשר לנסיבות אודותיהן נחקרה לגיטימית, ונובעת מהתנהלות המאשימה שגרמה לה להבין כי מיוחסות לה עבירות מס בלבד. המאשימה לא חקרה הנאשמת בעבירה מושא האישום הראשון, ואף נמנעה משך כשנתיים מלעדכן הנאשמת בדבר החשדות נגדה. כתוצאה מהתנהלות זו נגרמו לנאשמת נזקים כבדים. היא שילמה כופר בסך של 30,000 ₪, ולמרות תשלומה נאלצה לנהל הגנתה בבית משפט. התנהלות המאשימה היתה חסרת תום לב, ושמטה הלכה למעשה הקרקע תחת הליך תשלום הכופר, וחשפה הנאשמת לאישום בעבירה עליה לא הוזהרה ושאותה לא הכירה.

עוד טוענת הנאשמת לדיבור בשני קולות. באישום הראשון מואשמת הנאשמת בהתחזות כבעלת זכויות במגרש, בעוד שהנאשמת נחקרה בחשד לביצוע עבירת מס כבעלת הזכויות באותו המגרש ממש. לצורך עבירת המס ותשלום הכופר היתה המאשימה מוכנה לראות בנאשמת כבעלת הזכויות במגרש ואילו לצורך העבירה מושא האישום הראשון טוענת המאשימה כי אין לנאשמת זכויות במגרש.

במענה לטענות הנאשמת לתחולת הגנה מן הצדק טוענת המאשימה, כי קודם לתשלום הכופר היתה הנאשמת בסיכון כי יוגש נגדה כתב אישום על העבירה מושא האישום הראשון, וזאת בנוסף לעבירת המס. האישום בעבירת המס הומר בתשלום כופר. אך ועדת הכופר לא היתה בעלת סמכות להבטיח לנאשמת כי לא תועמד לדין על עבירות על חוק העונשין העולות מחומר החקירה. מכתב ועדת הכופר אף מפנה לסעיף המסמך ועדת הכופר להיענות לבקשת הכופר, הוא סעיף 101 לחוק מיסוי מקרקעין, הקובע כי כופר ניטל בגין עבירות על חוק מיסוי מקרקעין. עוד טוענת המאשימה, כי הנאשמת לא שינתה מצבה לרעה כתוצאה ממכתב ועדת הכופר. זאת מאחר שבניגוד להשתלשלות העניינים הנטענת על ידי הנאשמת, הלכה למעשה מכתב ועדת הכופר לנאשמת מיום 16.11.16 התייחס רק לעבירות על חוק מיסוי מקרקעין, והדבר הושמט מטענותיה המקדמיות של הנאשמת. מכתב השימוע של המאשימה על העבירה מושא האישום הראשון נשלח לנאשמת ביום 20.3.17, והתקבל אצל הנאשמת ביום 26.3.17. רק ביום 27.3.17 - לאחר שהנאשמת ידעה על הכוונה להגיש נגדה כתב אישום בעבירת קבלת דבר במרמה - החלה הנאשמת לשלם הכופר. הנאשמת הסתירה לוח הזמנים דלעיל בטענותיה, שכן הוא שומט הקרקע תחתן. לדברי המאשימה, טענת הנאשמת כי לו היתה מודעת להכללת העבירה על חוק העונשין ועבירת המס בכתב אישום אחד - היתה יכולה להגיע להסדר טיעון מקל בהרבה מתשלום הכופר בו נשאה - מתעלמת מרף הענישה המקובל בעבירות מס או מניחה שבית המשפט אינו מכירה. הנאשמת היתה יכולה לטעון למקח טעות ולבקש השבת הכופר ששילמה לאחר מכתב השימוע, ואף היתה יכולה להעמיד ב"כ המאשימה על רצונה זה במהלך השימוע, אך לא נהגה כן. בנסיבות אלה ראוי לדחות טענות הנאשמת לגופן, ואף מחמת חוסר ניקיון כפיים.

נוכח החלטתי בדבר התיישנות העבירה מושא האישום הראשון מתייתר הצורך בהחלטה בטענה זו. למעלה מן הצורך

אבהיר, כי טענה מקדמית זו כרוכה בטענות עובדה שראוי לבררן קודם להכרעה בהן. על כן לא ניתן להכריע בהן בשלב זה. יוער, עם זאת, כי יש לתמוה על התיאור החלקי של השתלשלות העניינים במסגרת טענותיה המקדמיות של הנאשמת. יתר על כן, טענת הנאשמת לציפייה לגיטימית כי תשלום הכופר יהא חלף כל הליך פלילי הקשור בנסיבות אודותיהן נחקרה מנוגדת, על פניו, לטענתה, כי לא היה ביכולתה לצפות אישום בעבירה מושא האישום הראשון עד למכתב השימוע. מכל מקום, אין באמור כדי להביא לשינוי בהחלטתי כי העבירה מושא האישום הראשון התיישנה, המעוגנת בעובדות המקרה ובפסיקה, כפי שנבחנו לעיל.

סוף דבר

לאור האמור לעיל אני מורה כדלקמן:

הבקשה בעניין התיישנות העבירה מושא האישום הראשון מתקבלת, ובהתאם אני מורה על ביטולו של האישום הראשון.

יתר טענות הנאשמים נדחות.

תשובת הנאשם לאישום השני תינתן בישיבה קרובה הקבועה ליום 27.1.19 בשעה 11:30.

בהסכמת הצדדים ניתנת החלטה זו בכתב, בהעדר הצדדים.

המזכירות תמציא ההחלטה לבאי כח הצדדים.

ניתנה היום, כ"ב טבת תשע"ט, 30 דצמבר 2018, בהעדר
הצדדים.